

SOCIALIAI ATSAKINGI PIRKIMAI

Mokymų modulio programa

SANTRAUKA

Dokumente pateikiama pagrindinė informacija apie socialiai atsakingų pirkimų vykdymą, pirkimų specialistams, siekiantiems gauti pirkimų specialisto pažymėjimą.

TURINYS

TRUMPINIAI	2
APIE MODULIO PROGRAMĄ	3
SOCIALIAI ATSAKINGI PIRKIMAI	4
BENDRA INFORMACIJA. PLANAVIMO PROCESAS	4
SOCIALINIAI KRITERIJAI	12
PIRKIMO PROCEDŪROS	19
SUTARČIŲ VALDYMAS	22
TEISMŲ PRAKTIKA	24
VIDEO	26
TEISĖS AKTŲ, GAIRIŲ IR REKOMENDACIJŲ SĄRAŠAS	27

TRUMPINIAI

Sąvoka	Apibrėžimas
BVPŽ	Bendrasis viešųjų pirkimų žodynas
CVP IS	Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema
ES	Europos Sąjunga
ESTT	Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
Gairės	Socialiai atsakingų pirkimų gairės
JT	Jungtinės Tautos
Perkančioji organizacija	Subjektas, atitinkantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 25 dalyje apibrėžtą sąvoką
Perkantysis subjektas	Subjektas, atitinkantis Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektu, įstatymo 4 straipsnyje apibrėžtą sąvoką
PĮ	Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektu, įstatymas
Pirkimo vykdytojas (-ai)	Perkančioji organizacija arba perkantysis subjektas
Pirkimų direktyvos	Direktyva 2014/24/ES ir Direktyva 2014/25/ES
Rinkos konsultacija	Pirkimo vykdytojo bendradarbiavimas su kompetentingais subjektais (nepriklausomais ekspertais, institucijomis arba rinkos dalyviais, visuomene) paskelbiant apie konsultaciją CVP IS iki pirkimo pradžios, siekiant išsiaiškinti įvairius su pirkimo objektu susijusius klausimus
Rinkos tyrimas	Kokybinės ir kiekybinės informacijos apie realių bei potencialių prekių, paslaugų ir darbų pasiūlą rinkimas ir analizė, skirti sprendimams, susijusiems su pirkimais, priimti
SAP	Socialiai atsakingas pirkimas
SVV	Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės
VPIĮ	Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas
VPT	Viešųjų pirkimų tarnyba

APIE MODULIO PROGRAMĄ

Mokymų modulis „Socialiai atsakingi pirkimai“ apibūdina pirkimo vykdytojų galimybes ir pareigas vykdyti pirkimus, kurių metu sprendžiami socialiniai klausimai, tokie kaip sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimas, remiamų asmenų įdarbinimas, lygių galimybių ir nediskriminavimo kitais principais įgyvendinimas, psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencija ir kt.

Modulio programa yra nuolat atnaujinama, atsižvelgiant į pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, o naujausią versiją visada galima rasti [VPT svetainėje](#).

Modulio programoje, skirtoje pirkimų specialistams, kurie turi laikyti testą pirkimų specialisto pažymėjimui gauti, pateikiama pagrindinė informacija, įskaitant video medžiagą, teismų praktiką, gairių, rekomendacijų ir teisės aktų sąrašą, kurį pirkimų specialistas turi žinoti bei gebėti taikyti praktikoje atliekant pirkimo procedūras.

Modulis yra suskirstytas į penkias temas:

1. Bendra informacija. Planavimo procesas;
2. Socialiniai kriterijai - pirkimo dokumentų rengimas;
3. Pirkimo procedūros;
4. Sutarčių valdymas;
5. Teismų praktika.

Nurodoma, ką pirkimo specialistas turi žinoti šio modulio temoje. Trumpiniai pateikti skiltyje „Trumpiniai“. Modulyje vartojamos sąvokos yra suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos VPĮ ir (arba) PĮ.

SOCIALIAI ATSAKINGI PIRKIMAI

Pirkimų specialistas turi:

- žinoti pirkimo dokumentams ir jų turiniui keliamus reikalavimus, būti susipažinęs su aktualiomis VPĮ / PĮ straipsnių nuostatomis, jų komentaru ir [Gairėmis](#), ir gebėti į tai atsižvelgti vykdant SAP ir (arba) nustatant socialinius kriterijus pirkimo dokumentuose;
- gebėti taikyti kituose moduluose įgytas žinias vykdant SAP;
- gebėti įvardinti rinkos tyrimo ir rinkos konsultacijų svarbą rengiantis SAP;
- žinoti prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimus;
- gebėti atpažinti socialinius klausimus (pavyzdžiui, remiamų asmenų įdarbinimo, sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimo, lyčių lygių galimybių ir nediskriminavimo kitais pagrindais principų įgyvendinimo, psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencijos ir pagalbos asmenims, patyrusiems tokį smurtą, priemonių įgyvendinimo ir kt.), kurie galėtų būti sprendžiami vykdant SAP;
- atsižvelgiant į pirkimo objektą, sutarties trukmę, sutartį vykdysiančių asmenų skaičių gebėti įtraukti socialinius kriterijus į pirkimo dokumentus, įskaitant ir į sutarties nuostatas bei numatyti jų taikymo sutarties vykdymo metu tvarką;
- gebėti atpažinti, analizuoti ir suprasti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kainos ar sąnaudų ir kokybės socialinius kriterijus, jų reikšmių pasirinkimo svarbą ir suteikiamą svorį (dydį), nustatyti vertinimo tvarką.

BENDRA INFORMACIJA. PLANAVIMO PROCESAS

SAP – tai pirkimai, kuriais siekiama atsižvelgti į perkamų prekių, paslaugų ir darbų poveikį visuomenei, prisidedant prie socialinių klausimų sprendimo. VPĮ ir PĮ numatyta, jog pirkimo vykdytojai turi siekti, kad „<...> vykdant pirkimo sutartis būtų laikomasi aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, nustatytų Europos Sąjungos ir nacionalinėje teisėje, kolektyvinėse sutartyse ir šio įstatymo 5 / 7 priede nurodytose tarptautinėse konvencijose <...>“ (VPĮ 17 str. 2 d. 2 p. / PĮ 29 str. 2 d. 2 p.).

Nuo 2023-01-01 įsigaliojo VPĮ 17 str. 2 d. 5 p. / PĮ 29 str. 2 d. 5 p., nustatantis, jog įsigyjant prekes, paslaugas ar darbus būtų prisidedama prie **socialinių klausimų**, pavyzdžiui, remiamų asmenų įdarbinimo, sąžiningo

darbo užmokesčio mokėjimo, lyčių lygių galimybių ir nediskriminavimo kitais pagrindais principų įgyvendinimo, psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencijos ir pagalbos asmenims, patyrusiems tokį smurtą, priemonių įgyvendinimo klausimų, **sprendimo**.

Pirkimo vykdytojai gali atlikti SAP, nustatydami prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimus, pirkdami sąžiningos prekybos reikalavimus atitinkančias prekes, reikalaujami sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimo ir naudodami pirkimus, kad sukurtų darbo vietas remiamiems asmenims (pvz., negalią turintiems asmenims, asmenims, faktiškai auginantiems vaiką (įvaikį) iki 18 m., turintį negalią, asmenims, slaugantiems (prižiūrintiems šeimos narius ar kartu gyvenančius asmenis, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ar priežiūra, asmenims, kuriems suteiktas pabėgėlio statusas, arba suteikta papildoma ar laikinoji apsauga, asmenims, baigusiems psichologinės ir socialinės reabilitacijos programas, asmenims, grįžusiems iš laisvės atėmimo vietų ar asmenims, vyresniems kaip 50 m. ir pan.), įpareigodami tiekėjus taikyti šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo priemones arba nustatydami lyčių lygybės, nediskriminavimo kitais pagrindais arba psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencijos ar kitus socialinius kriterijus.

Nėra baigtinio sąrašo socialinių klausimų, kurie gali būti įtraukti vykdant SAP. Tam tikru metu gali būti svarbūs vieni socialiniai klausimai, praėjus keliems metams ar net mėnesiams jie tampa nebeaktualūs. Panaikinamos arba išsprendžiamos jų atsiradimo priežastys, pranyksta ir tokių socialinių klausimų įtraukimo į pirkimus poreikis. Pavyzdžiui, kitose Europos šalyse tai buvo imigrantų integracija, tačiau Lietuvoje ilgą laiką šios problemos nereikėjo spręsti. 2021 - 2022 metų aktualijos rodo, kad Lietuva taip pat susidūrė su imigracijos srautais ir taip susiformavo naujas socialinis klausimas.

Kai pirkimo vykdytojai perka atsakingai ir etiškai, tiekėjai taip pat gali būti skatinami įsipareigoti laikytis sąžiningos prekybos reikalavimų, atsakingiau ir tvariau valdyti gamybos (tiekimo) procesą. Dėl to SAP tampa strategine priemone, padedančia veiksmingai įgyvendinti socialinę ir darbo politiką.

Pirkimo vykdytojas, nustatydamas socialinius kriterijus pirkimo dokumentuose, turi nustatyti tokius socialinius kriterijus, kurie yra nedeklaratyvūs, nediskriminaciniai ir susiję su pirkimo objektu (sutarties objektu). Taip pat turi būti užtikrinama atitiktis [ES sutartyje](#) ir [ES pagrindinių teisių chartijoje](#) nustatytiems pareigoms ir principams, pvz., lygybės prieš įstatymą ir nediskriminavimo.

Socialinių ir darbo teisių paisymo užtikrinimas. Deramo darbo užtikrinimas

ES siekia skatinti socialinę pažangą ir gerinti Europos piliečių gyvenimo bei darbo sąlygas¹. Pirkimais padedama siekti šių tikslų užtikrinant, kad tiekėjai:

1. laikytusi socialinės ir darbo teisės srityse taikomų pareigų, nustatytų nacionalinės teisės aktuose ir pagal ES teisę sudarytose kolektyvinėse sutartyse;
2. laikytusi pagrindinių TDO konvencijų;
3. laikytusi vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principo, įskaitant vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą principą ir skatintų lyčių lygybę;
4. laikytusi darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų ir
5. kovotų su diskriminacija, pvz., dėl lyties, amžiaus, negalios, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, seksualinės orientacijos, ir kurtų lygias galimybes.

Lyčių lygybė yra viena pagrindinių ES vertybių, pagrindinė teisė ir pagrindinis Europos socialinių teisių ramsčio principas. Moterų ir vyrų lygybę reikėtų skatinti visose veiklos srityse. Tai apima, pvz., lyčių pusiausvyros koncepciją, pagal kurią atsižvelgiama ne tik į nepakankamą atstovavimą moterims tokiuose vyrų dominuojamuose sektoriuose kaip mokslas, technologijos, inžinerija, bet ir nepakankamą atstovavimą vyrams tokiuose sektoriuose kaip sveikatos, socialinė bei vaikų priežiūra ir pradinis ugdymas.

Tarptautinė darbo organizacija (toliau – **TDO**) deramą darbą apibrėžia kaip produktyvų darbą, užtikrinantį sąžiningas pajamas, saugią darbo vietą ir socialinę šeimų apsaugą, geresnes asmeninio tobulėjimo ir socialinės integracijos perspektyvas, asmens laisvę kelti jam rūpimus klausimus, organizuotis ir dalyvauti, kai priimami sprendimai, kurie daro poveikį jo gyvenimui, lygias visų moterų ir vyrų galimybes ir vienodą požiūrį į juos.

Pagal šią apibrėžtį ES savo teritorijoje ir pasaulinėse tiekimo grandinėse skatina²:

1. saugų užimtumą;
2. teisingą darbo užmokestį;
3. saugias darbo sąlygas;
4. socialinę apsaugą;
5. lygias visų moterų ir vyrų galimybes ir vienodą požiūrį į juos;
6. lyčių lygybę ir nediskriminavimą įsidarbinant;
7. socialinį dialogą;
8. teisių darbe apsaugą.

Socialiai atsakingų pirkimų reikšmė ir galimybės

¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=157&langId=lt>

² https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/employment-and-decent-work_en

SAP – priemonė spręsti tam tikrus socialinius klausimus vykdančioms pirkimams. Būtent SAP gali būti efektyvus įrankis, siekiant daryti įtaką žemiau pateiktiems socialiniams aspektams:

1. skatinti užimtumo galimybes ir socialinę įtrauktį (remiamų asmenų įdarbinimas, užimtumo galimybių negalią turintiems asmenims, vyresnio amžiaus darbuotojams didinimas, socialinės atskirties mažinimas ir pan.);
2. vykdyti rezervuotus pirkimus (VPĮ 23 str. / PĮ 35 str. „Rezervuota teisė dalyvauti pirkimuose“ ir VPĮ 24 str. / PĮ 36 str. „Rezervuota teisė dalyvauti tam tikrų paslaugų pirkimuose“);
3. skatinti palankios darbo aplinkos kūrimą (pvz., šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo priemonių įgyvendinimas, psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencija, pagalbos asmenims, patyrusiems psichologinį smurtą darbo aplinkoje, priemonių įgyvendinimo klausimai ir pan.);
4. užtikrinti socialinių ir darbo teisės aktų laikymąsi (pvz., atsiskaitymą laiku už suteiktas paslaugas, pristatytas prekes ar atliktus darbus, sąžiningą darbo užmokesčio mokėjimą);
5. užtikrinti prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimus;
6. pagarbos žmogaus teisėms ir etiškos prekybos klausimų sprendimą, tvarumo tikslų siekimą (pvz., lyčių lygių galimybių ir nediskriminavimo kitais pagrindais principų įgyvendinimas, sąžiningos prekybos klausimai);
7. aukštos kokybės socialinių, sveikatos, švietimo ir kultūros paslaugų teikimą.

1 pav. Socialiniai kriterijai – kokį kriterijų pasirinkti?

Socialinis kriterijus		Gali būti nustatomas:
	Prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimai	<ul style="list-style-type: none"> • nepriklausomai nuo numatomos pirkimo sutarties vertės ar trukmės; • nepriklausomai nuo žmonių, vykdančių sutartį, skaičiaus.
	Sąžiningos prekybos kriterijus	
	Remiamų asmenų įdarbinimas	<ul style="list-style-type: none"> • rekomenduojamas sudarant 7–12 mėn. ir ilgalaikes pirkimo sutartis*;

		<ul style="list-style-type: none"> • gali būti nustatomas nepriklausomai nuo numatomos pirkimo sutarties vertės; • nepriklausomai nuo žmonių, vykdančių sutartį, skaičiaus.
	Sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimas	<ul style="list-style-type: none"> • rekomenduojamas sudarant 7–12 mėn. ir ilgalaikes pirkimo sutartis*; • gali būti nustatomas nepriklausomai nuo numatomos pirkimo sutarties vertės; • rekomenduojamas, kai sutartį vykdys (prekes teks, paslaugas teks, darbus atliks) daugiau nei 2 žmonės.
	Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimas	
	Lyčių lygybės ir nediskriminavimo kitais pagrindais principų įgyvendinimas	
	Psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencija ir pagalba asmenims, patyrusiems tokį smurtą	
	Rezervuota teisė dalyvauti pirkimuose	

* **Ilgalaikės pirkimo sutartys** – sutartys, kuriose nustatomas prekių tiekimo, paslaugų teikimo ar darbų atlikimo laikotarpis yra ilgesnis kaip 12 mėnesių nuo pirkimo sutarties įsigaliojimo.

Vykdam SAP, jei pirkimo vykdytojas mano esant reikalinga, bei siekiant didesnio socialinio poveikio, galima pirkimo dokumentuose kelti tiek vieną, tiek kelis socialinius kriterijus.

Kaip matoma iš aukščiau pateiktos informacijos, SAP naudingi ne tik pirkimo vykdytojams ar tiekėjams, bet ir šalies piliečiams, darbuotojams, bendruomenėms ir visai visuomenei. Įtraukiant socialinius kriterijus ar socialinius aspektus į pirkimo dokumentus galima pasiekti realių socialinių rezultatų, kurie pagerintų žmonių gyvenimo kokybę. Pirkimai turi įtakos daugeliui žmonių, nesvarbu, ar jie yra viešųjų paslaugų vartotojai, ar darbuotojai, dalyvaujantys gamyboje ir paslaugų teikime, ar pirkimo vykdytojo darbuotojai. SAP poveikį jaučia ne tik paminėtos grupės, bet ir platesnė aplinka. Skatindami užimtumo galimybes, deramą darbą, socialinę įtrauktį, prieinamumą, tinkamumą visiems naudotojams, etišką prekybą ir socialinių reikalavimų laikymąsi, pirkimų vykdytojai gali padidinti „socialiai atsakingų“ prekių, darbų ir paslaugų paklausą.

SAP nuo tradicinių pirkimų skiriasi tik tuo, kad SAP prašo pirkimo vykdytojų atsižvelgti į socialinį poveikį, daromą gaminant, įsigyjant ir teikiant produktą ar paslaugą. Tą pasiekti galima į pirkimo dokumentus įtraukiant socialinius kriterijus, pavyzdžiui, reikalauti, kad potencialūs tiekėjai su savo darbuotojais elgtųsi sąžiningai (nustatant sąžiningos prekybos kriterijų ar sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimo reikalavimą) arba įdarbintų remiamus asmenis, kuriems sunku patekti į darbo rinką ir pan.

Svarbu: socialiniai kriterijai turi būti aktualūs, susiję su pirkimo objektu ir sudaryta sutartimi, pasiekiami, pamatuojami ir nediskriminaciniai.

Planuodami pirkimus, pirkimų vykdytojai turėtų pasirinkti tinkamiausią būdą įtraukti socialinius aspektus į pirkimus. Pavyzdžiui, jei sutartis turi konkretų socialinį aspektą (pvz., socialinių paslaugų teikimą), pasiūlymų vertinimo kriterijai gali būti naudojami vertinant tiekėjo ankstesnę patirtį ir gebėjimą vykdyti sutartį dėl socialinių paslaugų pagal naudotojų poreikius. Techninės specifikacijos gali būti naudojamos siekiant nustatyti išsamius prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimus. Pasiūlymų vertinimo kriterijai leidžia įtraukti papildomus kiekybinius, kokybinius ar su išlaidomis susijusius kriterijus vertinant pasiūlymus, o pirkimo vykdytojai juos naudoja, kad suteiktų pirmenybę socialiai atsakingoms prekėms ir paslaugoms, neapsiribojant tik pagrindiniais reikalavimais. Galiausiai, sutarties vykdymo sąlygos gali būti naudojamos siekiant reikalauti konkrečių tikslų, pavyzdžiui, nustatyti socialinius kriterijus, pagal kuriuos reikalaujama, kad tiekėjai

organizuotų mokymus savo darbuotojams arba išlaikytų darbo vietas žmonėms, kuriems kitu atveju sunku patekti į darbo rinką.

Galimi socialiniai aspektai gali paaiškėti atliekant pasiruošimą pirkimui, o į pirkimus juos galima įtraukti:

1. rezervuojant pirkimus (žr. „Rezervuoti pirkimai“);
2. nustatant pašalinimo pagrindus (VPĮ 46 str.). Pažymėtina, kad pašalinimo pagrindas pats savaime nėra socialinis kriterijus, kuris reikštų SAP vykdymą;
3. nustatant kvalifikacijos reikalavimus;
4. nustatant pasiūlymų vertinimo kriterijus (šiuo atveju svarbu, kad tiekėjas, kuris laimėjo pirkimą, būtų pasiūlęs ir atitikęs socialinį kriterijų, kad pirkimas galėtų būti laikomas SAP);
5. rengiant technines specifikacijas;
6. nustatant sutarties vykdymo sąlygas.

Bendravimas su rinka. Rinkos konsultacijos

Vykdamas SAP, su iššūkiais susiduria tiek pirkimo vykdytojai, tiek tiekėjai. Vienas iš pirkimo vykdytojams kylančių iššūkių yra politinės paramos (tikrosios paramos, o ne deklaratyvių tezių) trūkumas, galimi teisiniai iššūkiai arba susirūpinimas dėl didesnių išlaidų rizikos. Kitas iššūkis yra suprasti, kokią socialinę naudą galima pasiekti vykdant konkretų pirkimą, atpažinti galimas rizikas, kaip jų išvengti vykdant pirkimus. Pirkimo vykdytojams reikia žinoti ne tik savo poreikius, bet suprasti rinką, t. y. reikia žinoti, ką realiai galima pasiekti ir kaip. Rinkos žinojimas gali užtikrinti, kad pirkimas taptų patrauklus rinkai, sulauktų pakankamo pasiūlymų skaičiaus ir būtų pasiekta reali nauda konkrečiu pirkimu.

Kita vertus, tiekėjai taip pat susiduria su iššūkiais. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės (toliau – **SVV**) abejoja savo galimybėmis dalyvauti pirkimuose. Jos baiminasi, kad procedūrų metu gali būti nepalankesnėje padėtyje nei didelės pelno siekiančios įmonės. Tačiau jei pirkimo vykdytojai ir tiekėjai bendradarbiauja, galima pasiekti, kad SVV įmonės galėtų laimėti pirkimus ir tinkamai vykdyti sutartis, siekiant platesnio socialinio poveikio.

Konsultacijos su rinka arba atsakingai atliktas rinkos tyrimas yra veiksmingas būdas pirkimų vykdytojams pasirinkti veiksmingus ir realius socialinius kriterijus ir kurti rinkos pajėgumus, kad ji atitiktų socialinius poreikius ir reikalavimus. Taip pat išsiaiškinti, kurie pirkimo dokumentų reikalavimai būtų tinkami, proporcingi, padėtų išsiaiškinti tiekėjų turimus pajėgumus įvykdyti sutartį. Proporcingi pirkimo dokumentų reikalavimai gali

palengvinti SVV įmonių dalyvavimą pirkimuose. Netiesiogiai SAP gali prisidėti prie didesnės socialiai atsakingo verslo plėtros.

Atlikti išsamų rinkos tyrimą ar išankstinę rinkos konsultaciją reikia ir norint suvokti, kokia yra vykdytino pirkimo įtaka ir galimos sąsajos su galutiniu rezultatu pirkimo vykdytojui ir (ar) visuomenei. Pavyzdžiui, prieš vykdant pirkimą, susijusį su darbuotoju, kurie naudosis galutiniu sutarties rezultatu, sąlygų gerinimu, reikalinga apklausti ne tik paslaugas teikiančius ir dalyvauti pirkime suinteresuotus tiekėjus, tačiau ir pirkimo vykdytojo darbuotojus. Išsiaiškinti, ar viskas, ką galima šiuo pirkimu pasiekti, buvo įtraukta į pirkimo dokumentus, kokie darbuotojų lūkesčiai. Kitas pavyzdys – būtina iš anksto įspėti rinkos dalyvius apie į sutartį įtraukiamus socialinius kriterijus, ypač tuo atveju, kai pirkimo vykdytojas tai daro pirmą kartą. Siekiant užtikrinti, kad socialiniai kriterijai būtų realiai įgyvendinti, reikia parengti stebėsenos planą ir skirti jam įgyvendinti žmogiškųjų ir ekonominių išteklių. Taip pat numatyti, ką sutarties šalys darys, jei minėtų socialinių kriterijų nebus laikomasi – t. y., į sutartį turi būti įtrauktos atitinkamos sankcijos už socialinių kriterijų nesilaikymą ir (ar) netinkamą jų vykdymą.

Svarbu nepamiršti, kad SAP gali būti glaudžiai susiję su žaliaisiais pirkimais, taip pat ir inovacijų pirkimais. Daugeliu atvejų aplinkosauginiai ir socialiniai tikslai negali ir neturėtų būti atskirti, o inovacijos padėtų pasiekti geresnę socialinę naudą. Pavyzdžiui, vykdant neskelbiamą maitinimo paslaugų pirkimą ir maisto produktams kaip vieną iš savarankiškai nustatomų kriterijų nustačius sąžiningos prekybos reikalavimą, pirkimas galėtų būti ir žaliasis, ir SAP (pavyzdžiui, maitinimo paslaugoms kaip papildomas aplinkosauginis kriterijus galėtų būti, jog maisto ruošai naudojami produktai būtų tiekiami laikantis sąžiningos prekybos reikalavimus atitinkančių standartų (pvz., „Fairtrade“, „Rainforest Alliance“, „UTZ Certified“ arba kitu tiekėjo pateiktu lygiaverčiu standartu)).

Apibendrinant aukščiau išdėstytą informaciją, pirkimo vykdytojams svarbu:

1. iki pradėdant pirkimą išsiaiškinti savo poreikius;
2. atlikti rinkos tyrimą ir (ar) išankstinę rinkos konsultaciją;
3. apibendrinti ir išanalizuoti šio tyrimo rezultatus, pvz., rinkos suinteresuotumą dalyvauti tokiam pirkime, rinkos galimybes ir pajėgumus;
4. išsiaiškinti, kaip ir kada bus tikrinama tiekėjų pateikiama informacija, susijusi su atitiktimi konkrečiam socialiniam kriterijui;
5. perduoti rinkai žinutę, kad pirkimo vykdytojas planuoja vykdyti SAP, iškomunikuoti savo tikslus ir siektinus rezultatus;
6. įvertinti, kokia galima kiekvieno nustatomo socialinio kriterijaus įtaka pirkimo rezultatui;

7. pirkimo dokumentuose nustatant pasiūlymų vertinimo kriterijus, nustatyti aiškią ir nedviprasmišką jų vertinimo tvarką;

8. susipažinti su [Gairėmis](#), [Europos Komisijos parengtu socialinių aspektų įtraukimo į viešuosius pirkimus vadovu](#), kitų pirkimo vykdytojų praktika, bendrauti ir bendradarbiauti, dalintis patirtimi ir žiniomis.

Galimybių suteikimas negalią turintiems asmenims

Ruošiantis SAP, svarbu apgalvoti, prie kokio socialinio klausimo sprendimo galima būtų prisidėti konkrečiu pirkimu, kokie tiekėjai potencialiai galėtų dalyvauti pirkime ir atitinkamai pasirinkti taikomus socialinius kriterijus. Pirkimo vertė ne visuomet yra svarbi – ir vykdant mažos vertės pirkimus, galima pasiekti teigiamą socialinį poveikį, skatinti smulkų ir vidutinį verslą. Pavyzdžiui, atliekant mažos vertės pirkimą neskelbiamos apklausos būdu, galima reikalingų prekių ir/ar paslaugų įsigyti iš tiekėjų, kurie dalyvauja **socialinių dirbtuvių**³ projekte. Socialinėse dirbtuvėse ugdomi, lavinami ir palaikomi darbingo amžiaus žmonių su intelekto ar psichosocialine negalia darbiniai įgūdžiai, kurie ateityje padėtų įsidarbinti atviroje darbo rinkoje. Socialinėse dirbtuvėse atliekamos įvairios veiklos, pavyzdžiui, gaminamos rinkoje paklausios prekės ar produktai, teikiamos bendruomenei reikalingos paslaugos ir pan. Socialinės dirbtuvės kuriamos tam, kad asmenys su negalia dirbtų jiems prieinamus darbus ir galėtų užsidirbti⁴.

Atlikdami neskelbiamus pirkimus pirkimo vykdytojai gali pasinaudoti ir [Socialinio verslo platforma](#), kurioje ras socialinių verslų sąrašą, iš kurių galima įsigyti reikiamas prekes ar paslaugas (pasirenkant įmones, kurių verslo sritis yra integracija / užimtumas, pagalba žmonėms su negalia ir t.t.).

SOCIALINIAI KRITERIJAI

Prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimai

Rengiant pirkimų technines specifikacijas, turi būti atsižvelgiama į VPĮ 37 straipsnio 2 dalyje / PĮ 50 straipsnio 2 dalyje nustatytą reikalavimą: visų pirkimų, skirtų fiziniams asmenims (visai visuomenei, pirkimo vykdytojo tarnautojams ar darbuotojams), techninės specifikacijos, išskyrus pagrįstus

³ Socialinių dirbtuvių sąrašą pagal regioną galite rasti čia: **Pertvarka tavo regione:** <https://pertvarka.lt/>

⁴ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/zmones-su-negalia-bendruomeneje>

atvejus, turėtų būti parengtos taip, kad jose būtų atsižvelgta į neįgaliųjų kriterijus ir tinkamumą visiems naudotojams. Jeigu Europos Sąjungos ar nacionalinės teisės aktu yra nustatyti privalomi asmenų su negalia kriterijai ir tinkamumo visiems naudotojams kriterijai, pirkimo vykdytojai, rengdami technines specifikacijas, privalo jais vadovautis.

Toks visiems prieinamų prekių, paslaugų ir darbų užtikrinimas nėra galimybė, kurią pirkimų vykdytojai galėtų pasirinkti – tai teisinė pareiga. Jei privalomi prieinamumo reikalavimai nustatyti pagal ES teisę, techninėse specifikacijose juos būtina nurodyti arba nurodyti pagrįstas priežastis, kodėl tai nedaroma.

[JT neįgaliųjų teisių konvencijoje ir jos Fakultatyviam protokole](#) taip pat pripažįstama asmenų su negalia asmeninio savarankiškumo ir nepriklausomumo, įskaitant laisvę rinktis, svarba ir, kad asmenims su negalia turėtų būti suteikta galimybė aktyviai dalyvauti sprendimų dėl politikos kryptių ir programų, įskaitant tas, kurios yra tiesiogiai su jais susijusios, priėmimo procesuose.

Kitaip tariant, pirkimo vykdytojai:

1. turėtų stengtis pirkti pripažindami asmenų su negalia poreikius ir įtraukdami juos į pirkimo procesą (poreikių vertinimas ir tiekėjų įtraukimas siekiant užtikrinti veiksmingas viešąsias paslaugas, kuriomis atsižvelgiama į socialinės ir profesinės įtraukties tikslus, ir išpildomi konkretūs pirkimo rezultato naudotojų poreikiai⁵);

2. privalo atsižvelgti į prieinamumą techninėse specifikacijose, siekdami užtikrinti asmenų su negalia galimybes naudotis, pavyzdžiui, viešosiomis paslaugomis, viešaisiais pastatais, viešuoju transportu, viešąja informacija ir informacijos bei ryšių technologijos produktais ir paslaugomis, įskaitant taikomas žiniatinklio programas, ir

3. gali naudotis ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijais, pagal kuriuos papildomi balai būtų skiriami pasiūlymams, kuriais siekiama užtikrinti aukštesnius standartus, nei nustatyta techninėse specifikacijose;

4. taip pat gali įtraukti sutarčių vykdymo sąlygas, siekdami užtikrinti, kad sutartys būtų vykdomos tokiu būdu, kuriuo užtikrinama, kad rezultatas būtų prieinamas, remiantis tinkamumo visiems naudotojams reikalavimais.

⁵ [Socialinių aspektų įtraukimo į viešuosius pirkimus vadovas \(EK, 2021\)](#)

Sąžiningos prekybos kriterijus

Vykdamas SAP, pirkimo vykdytojas, vadovaudamasis VPĮ 38 straipsnio 1 dalimi / PĮ 51 straipsnio 1 dalimi, nustatydamas pasiūlymų vertinimo kriterijus ar pirkimo sutarties vykdymo sąlygas, gali reikalauti naudoti specialų ženklą kaip įrodymą, kad perkamos prekės atitinka sąžiningos prekybos reikalavimus. Pirkime nustatomi reikalavimai, kuriuos įrodo reikalaujamas naudoti ženklas, privalo būti susiję su pirkimo objektu ir tinkami pirkimo objekto ypatybėms apibrėžti.

Sąžininga prekyba (angl. Fair trade) – tai prekyba, paremta bendradarbiavimu, skaidrumu ir pagarba bei lygybe. Sąžininga prekyba sudaro geresnes sąlygas smulkiems gamintojams ir darbuotojams bei užtikrina jų teises ir teisingą atlygį, ypač besivystančiose šalyse, taip prisidedama prie darnaus vystymosi.

Įprastinės prekybos atveju galutinį pirkėją produktas pasiekia per visą eilę tarpininkų ir didžiausią dalį už produktą sumokamos galutinės kainos dažniausiai gauna ne gamintojas ar darbininkas, bet platintojai ir pardavėjai. Smulkūs vietiniai gamintojai ar darbininkai dažnai yra nepajėgūs išsiderėti ar kovoti dėl teisingo atlygio ir atitinkamų darbo sąlygų, dažniausiai išnaudojamos ir taip socialiai jautrios grupės – moterys ir vaikai.

Pirkimo vykdytojas, taikydamas šį socialinį kriterijų, gali nustatyti, kad perkamos prekės turi būti tiekiamos laikantis sąžiningos prekybos reikalavimų, taikant „Fairtrade“, „Rainforest Alliance“, „Utz Certified“ arba lygiavertį standartą, kuris užtikrina, kad visų perkamų sąžiningos prekybos sertifikatais sertifikuotų produktų gamyba ir prekyba yra vykdoma socialiai ir ekonomiškai atsakingai, draudžiant vaikų darbą, taip pat paisant aplinkosaugos reikalavimų.

Sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimas

Pirkimo vykdytojas, sprenddamas dėl sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimo kriterijaus nustatymo pirkime, turi atsižvelgti į šio kriterijaus tikslą: kovoti su šešėline ekonomika bei skatinti tiekėjų socialinę atsakomybę, sąmoningumą mokant sąžiningą darbo užmokestį savo darbuotojams. Sprendžiant dėl šio kriterijaus nustatymo pirkime turėtų būti atsižvelgiama į tai, kokias užduotis vykdančys tiekėjo darbuotojai turi didžiausią tikimybę gauti nesąžiningą darbo užmokestį.

VPĮ 55 straipsnio 12 dalyje ir PĮ 64 straipsnio 11 dalyje yra įtvirtintas skirtingas reglamentavimas, susijęs su tiekėjo mokamo darbo užmokesčio darbuotojams vertinimu.

Pirkimo vykdytojams reikia atkreipti dėmesį į tai, jog galimybė gauti duomenis iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SODRA) egzistuoja tik perkantiesiems subjektams nustatant socialinį kriterijų dėl tiekėjo mokamo darbo užmokesčio darbuotojams vertinimo pagal PĮ 64 straipsnio 11 dalies nuostatas, kadangi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. lapkričio 6 d. nutarimo Nr. 1104 „[Dėl informacijos apie darbuotojų, vykdančių viešojo pirkimo ar pirkimo sutartis, darbo užmokesčio mėnesio medianą teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo](#)“ nuostatos negalioja VPI 55 straipsnio 12 daliai.

Remiamų asmenų įdarbinimas

Pirkimo vykdytojas gali nustatyti, kad pirkimo sutarties tiesioginiam vykdymui tiekėjas turi paskirti įdarbintą arba, įsipareigoja sudarius pirkimo sutartį įdarbinti asmenį (-is), kuris (-ie) priklauso šiai (-ioms) tikslinei (-ėms) grupei (-ėms), pavyzdžiui:

1. asmuo (-ys) su negalia;
2. vaiko motina (įmotė) arba tėvas (įtėvis), vaiko globėjas, rūpintojas ir asmuo (-enys), auginantis vaiką (įvaikį) su negalia iki 18 metų;
3. vaiko motina (įmotė) arba tėvas (įtėvis), vaiko globėjas, rūpintojas, faktiškai vieni auginantis vaiką (įvaikį) iki 8 metų;
4. asmuo (-enys), prižiūrintis šeimos narius su negalia, kuriems ANTA sprendimu nustatytas individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis;
5. asmuo (-enys), kuriam (-iems) suteiktas pabėgėlio statusas arba asmuo (-enys), kuriam (-iems) suteikta papildoma ar laikinoji apsauga;
6. asmuo (-enys), baigęs (-ę) psichologinės ir socialinės reabilitacijos programą, skirtas nuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo priklausomiems asmenims reabilituoti;
7. asmuo (-enys), grįžęs (-ę) iš laisvės atėmimo vietų;
8. vyresnis (-i) kaip 50 metų asmuo (-enys);
9. 16–24 metų bedarbis (-iai);
10. pirmą kartą darbo veiklą pradedantis (-ys) bedarbis (-iai), kvalifikaciją įgijęs (-ę) ne daugiau kaip prieš 2 metus;
11. bedarbis (-iai), kuris (-ie) paskutinius 6 mėnesius nedirbo pagal darbo sutartį ar darbo santykiams prilygintų teisinių santykių pagrindu arba nebuvo savarankiškai dirbantis (-ys) asmuo (-enys).

Įdarbinimas gali apimti ne tik darbo santykių sudarymą su asmeniu, sudarant darbo sutartį ar pameistrystės darbo sutartį, bet ir sudarant trišalę (tarp Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir

darbo ministerijos, stažuoatę organizuojančios įmonės (šiuo atveju - tiekėjo) ir asmens, pasiūsto į stažuoatę) stažuoatės sutartį, kuri nesukuria darbo santykių.⁶

Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo priemonės

Pirkimo vykdytojas gali nustatyti, kad sutarties vykdymo laikotarpiu tiekėjo darbuotojui (-ams), tiesiogiai vykdančiam (-tiems) pirkimo sutartį, taikomos [Gairėse](#) nurodytos šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo priemonės, pavyzdžiui: lankstus darbo grafikas, individualus darbo laiko režimas, suskaidytos darbo dienos laiko režimas, nuotolinis darbas, sutrumpinta 32 (trisdešimt dviejų) valandų per savaitę darbo laiko norma, už nedirbtą darbo laiko normos dalį paliekant nustatyta darbo užmokestį, galimybė, esant poreikiui, atsivesti vaiką (įvaikį, globotinį, rūpintinį) į darbovietę ar suteikiama kompensacija už vaiko (įvaikio, globotinio, rūpintinio) priežiūros paslaugas, bent viena papildoma laisva diena, paliekant nustatyta darbo užmokestį, suteikiama kompensacija atlygiui, kurį tėvai / artimieji moka ateinančiam slaugytojui ar individualios priežiūros darbuotojui už šeimos narių ar kartu gyvenančių asmenų, kuriems nustatyta nuolatinė slauga ar priežiūra, slaugą / priežiūrą tuo metu, kuomet jie dirba.

Lyčių lygybės ir nediskriminavimo kitais pagrindais principų įgyvendinimas

Diskriminacija – tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Lyčių lygybės principas, įgyvendinamas vykdant SAP, reiškia lyčių lygybės skatinimą pirkimo vykdytojams perkant darbus, prekes ar paslaugas. Tai reiškia, kad pirkimo vykdytojai gali atsižvelgti į sutartyje numatytų veiklų, susijusių su skirtingais moterų ir vyrų interesais, pobūdį ir rengti bei vykdyti sutartis taip, kad būtų sumažinta lyčių nelygybė. SAP gali padėti kovoti su darbo jėgos nelygybe sudarant pirkimo sutartis, sutarties vykdymo metu ir (arba) dėl sutarčių poveikio įsigytų prekių, paslaugų ar darbų naudotojams ar gavėjams.

Pirkimo vykdytojas gali nustatyti, kad sutarties vykdymo laikotarpiu tiekėjo darbuotojui (-ams), tiesiogiai vykdančiams pirkimo sutartį, taikomos lygių galimybių politikos įgyvendinimo priemonės, pavyzdžiui: tiekėjo

⁶ [Socialiai atsakingų pirkimų gairės](#)

patvirtintas ir vykdam sutartį taikomas klientų aptarnavimo standartas, kuris turi apimti ir lygių galimybių įgyvendinimo nuostatas (pavyzdžiui, darbuotojai turi pranešimo liniją apie galimai patirtą diskriminacinę elgesį, sukurtas tiekėjo reagavimo į pranešimus mechanizmas); tiekėjas įgyvendina lygioms galimybėms skirtą iniciatyvą sutarties vykdymo metu: vieną sutarties vykdymo dieną paskiria, pavyzdžiui, žmonių su negalia įtraukties diena^{*}; tiekėjas sutarties vykdymo metu užtikrina darbo sąlygų/aplinkos prieinamumą tiesiogiai sutartį vykdančioms darbuotojoms, turintiems negalią (fizinis arba informacinis prieinamumas); tiekėjas darbuotojams, tiesiogiai vykdančioms pirkimo sutartį, organizuoja mokymus apie lygias galimybes ir įvairovę darbe; tiekėjas imasi priemonių skatinti moterų ir vyrų lygybę vykdam pirkimo sutartį.

^{*}Žmonių su negalia įtraukties diena: vieną kartą metuose įmonės bei organizacijos visame pasaulyje kviečia žmones su negalia išbandyti naujas profesijas bei darbo roles. Šią dieną tūkstančiai duetų, kuriuos sudaro žmogus su negalia ir įmonės darbuotojas, praleidžia kartu – susipažįsta su įmone iš vidaus, išbando įprastas darbuotojų užduotis, dalyvauja susitikimuose, bendrauja su kolegomis.⁷

Psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencija ir pagalba asmenims, patyrusiems tokį smurtą

Smurtas, įskaitant psichologinį smurtą - bet koks nepriimtinas elgesys ar jo grėsmė, nesvarbu, ar nepriimtinu elgesiu vieną kartą ar pakartotinai siekiama padaryti fizinį, psichologinį, seksualinį ar ekonominį poveikį, ar nepriimtinu elgesiu šis poveikis padaromas arba gali būti padarytas, ar tokio elgesiu įžeidžiamas asmens orumas arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka ar (ir) atsirado arba gali atsirasti fizinė, turtinė ir (ar) neturtinė žala.

Pirkimo vykdytojas, nusprendęs taikyti šį socialinį kriterijų, gali nustatyti, kad sutarties vykdymo laikotarpiu tiekėjas savo darbuotojui (-ams), tiesiogiai vykdančioms pirkimo sutartį, taiko priemones, skirtas psichologinio smurto prevencijai užtikrinti ir aktyvių veiksmų pagalbai asmenims, patyrusiems psichologinį smurtą, suteikti, pavyzdžiui: tiekėjas tiesiogiai pirkimo sutartį vykdančius darbuotojus draudžia papildomu sveikatos draudimu, kuris apima ir individualių konsultacijų su psichiatru bei psichoterapeutu paslaugas; tiekėjas yra sudaręs sutartį su psichologines paslaugas teikiančia įmone, kuri teikia konsultacijas darbuotojams, tiesiogiai vykdančioms pirkimo sutartį.

⁷ <https://www.lygybesplanai.lt/istekliai-darbdaviams/lygybes-planas/>

Rezervuota teisė dalyvauti pirkimuose

Viena iš SAP rūšių yra **rezervuoti pirkimai**. Sąvoka „rezervuotas pirkimas“ apima tuos SAP, kai pirkimo vykdytojas pirkimo sąlygose nurodo, kad pirkime gali dalyvauti tik specialų statusą turinčios įmonės.

VPĮ 23/24⁸ ir PĮ 35/36⁹ straipsniuose yra įtvirtintos taisyklės, pagal kurias pirkimo vykdytojai turi teisę rezervuoti ir konkrečiame pirkime leisti dalyvauti tik specialų statusą turintiems tiekėjams. Tai reiškia, kad minėtuose straipsniuose yra įtvirtinta pozityvioji diskriminacija, pagal kurią yra leidžiama apriboti tiekėjų, galinčių dalyvauti pirkime ir jame teikti savo pasiūlymus, ratą. Toks ribojimas yra pateisinamas viešuoju interesu – socialiai pažeidžiamų žmonių grupių darbo ir užimtumo puoselėjimu ir pan. Ši norma buvo įtvirtinta, siekiant padėti remiamiems asmenims integruotis į visuomenę, užtikrinti jiems lygias galimybes vykdam SAP.

VPĮ 23 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Perkančioji organizacija, atlikdama supaprastintus pirkimus, ne mažiau kaip 2 procentus visų per kalendorinius metus atliktų supaprastintų pirkimų vertės pirkimų privalo rezervuoti šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems tiekėjams, išskyrus atvejus, kai šie tiekėjai perkančiajai organizacijai reikiamų prekių negamina, paslaugų neteikia ar darbų neatlieka.“. Pažymėtina, kad vadovaujantis PĮ, perkantiesiems subjektams numatyta galimybė, bet ne pareiga ne mažiau kaip 2 proc. visų per kalendorinius metus atliktų supaprastintų pirkimų rezervuoti specialų statusą tiekėjams.

Nuo kitų pirkimų rezervuoti pirkimai nedaug kuo skiriasi. Jie gali būti vykdomi ir nepaskelbus apie pirkimą, pavyzdžiui, atliekant mažos vertės pirkimą, apie kurį pagal perkančiojo subjekto pasitvirtintas mažos vertės pirkimų taisyklės / VPT direktoriaus 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-97 patvirtintą [Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašą](#) (taikomą perkančiosioms organizacijoms) nebūtina skelbti.

Pagal VPĮ 24¹⁰ ir PĮ 36¹¹ straipsnių nuostatas pirkimo vykdytojai turi diskreciją nuspręsti nurodytas paslaugas pirkti bendrai pagal VPĮ / PĮ ar susiaurinti tiekėjų ratą ir pirkti pagal VPĮ 24 ar PĮ 36 straipsnių nuostatas. Šiuose įstatymų straipsniuose pateikiamas baigtinis sąrašas socialinių, sveikatos ir kultūros paslaugų, kurios gali būti perkamos pagal rezervuotus

⁸ [23 straipsnis. Rezervuota teisė dalyvauti pirkimuose – Viešųjų pirkimų tarnyba \(vpt.lt\)](#)

⁹ [35 straipsnis. Rezervuota teisė dalyvauti pirkimuose – Viešųjų pirkimų tarnyba \(vpt.lt\)](#)

¹⁰ [VPĮ 24 straipsnis. Rezervuota teisė dalyvauti tam tikrų paslaugų pirkimuose – Viešųjų pirkimų tarnyba \(vpt.lt\)](#)

¹¹ [PĮ 36 straipsnis. Rezervuota teisė dalyvauti tam tikrų paslaugų pirkimuose – Viešųjų pirkimų tarnyba \(vpt.lt\)](#)

pirkimus, pateikiami šių paslaugų BVPŽ kodai, rezervuotuose pirkimuose gali dalyvauti tik konkrečius reikalavimus atitinkantys tiekėjai, pirkimo sutarties pagal rezervuotą pirkimą trukmė negali būti ilgesnė kaip 3 metai. VPĮ 24 ir PĮ 36 straipsniais yra įtvirtintos taisyklės, kai pirkimo vykdytojai gali apriboti tiekėjų, kurie gali pateikti pasiūlymus (paraiškas), ratą pagal jų vykdomą socialinio verslo veiklą. Kitaip tariant, yra leidžiama situacija, kai įstatymas pateisina nelygiateisiškumą ir diferenciaciją, nes iš visų rinkoje veikiančių subjektų tik tam tikrai konkrečiai apibrėžtai kategorijai tiekėjų yra leidžiama dalyvauti pirkimuose. Tačiau tokia situacija yra teisėtai leidžiama tik todėl, kad būtų pasiekti ir užtikrinti kiti teisiniai tikslai: skatinti sveikatos, socialinių ir kultūros sektorių puoselėjimą.

PIRKIMO PROCEDŪROS

Socialinių aspektų įtraukimas į pasiūlymo vertinimą

Socialinį kriterijų nustatčius kaip ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kokybinio vertinimo kriterijų svarbu, kad atitinkamas kriterijus ir jo reikšmė (laimėjusio tiekėjo pasiūlyta reikšmė) būtų perkelti į pirkimo sutartį ir vėliau realiai patikrinta, kaip tiekėjas jo (jų) laikosi.

Jei tiekėjai socialinio kokybės kriterijaus nepasiūlys ir pirkimo dokumentuose nebus nustatyta kitų privalomų socialinių kriterijų, tokiu atveju pirkimas nebus priskiriamas SAP, kadangi pirkimu nebus sprendžiamas socialinis klausimas.

Nustatant socialinį aspektą turinčius kriterijus, būtina įsivertinti kriterijaus sąsajas su perkamu objektu bei esamas rinkos sąlygas. Pavyzdžiui, perkant valymo paslaugas skirti papildomus balus už įsipareigojimą sutarties vykdymo metu įdarbinti daugiau moterų būtų netikslinga, kadangi šioje paslaugų srityje moterų dirba žymiai daugiau. Tai nebūtų lygių teisių užtikrinamas, o tiesiog beprasmis reikalavimas ar socialinės atsakomybės imitavimas. Tačiau papildomų balų skyrimas būtų tinkamas, kai nustatomas socialinis vertinimo kriterijus – sutarties vykdymo metu įdarbinti tam tikrą skaičių remiamų asmenų, tačiau tai turi būti ir tikrinama sutarties vykdymo metu. Paminėtina, kad su pirkimo objektu **nėra susiję** šie kriterijai ir negali būti naudojami pasiūlymų vertinime:

- 1. tiekėjo dalyvavimas socialinėje partnerystėje;*
- 2. tiekėjo įmonėje yra įsteigta darbuotojų profesinė sąjunga;*
- 3. tiekėjas yra socialiai atsakinga įmonė;*
- 4. tiekėjas dalyvauja labdaringuose renginiuose, remia juos.*

Plačiau apie pasiūlymų vertinimo kriterijus galite paskaityti [Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo gairėse](#).

Vykdamas SAP pasiūlymai vertinami vadovaujantis tomis pačiomis taisyklėmis kaip ir bet kuris kitas pirkimas.

Pirkimo vykdytojas turi būti itin atidus ir atsakingas, vertindamas pasiūlymą. VPĮ 45 straipsnio 1 dalies 6 punkte (PĮ 58 str. 1 d. 6 p.) nustatyta, kad ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pateikęs tiekėjas, kuris atitinka VPĮ 57 straipsnio 3 dalyje (PĮ 66 straipsnio 3 dalyje) nustatytas sąlygas, negali būti pripažintas pirkimo laimėtoju, t. y. pasiūlymą, kuriame nurodyta neįprastai maža kaina ar sąnaudos, privalu atmesti, jei pasiūlymas neatitinka VPĮ 17 straipsnio 2 dalies 2 punkte (PĮ 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte) nurodytų aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų¹².

VPĮ 57 straipsnio 3 dalies 2 punkte (PĮ 66 straipsnio 3 dalies 2 punkte) nurodytas privalomas pagrindas atmesti tiekėjo pasiūlymą dėl neįprastai mažos pasiūlytos kainos, kai tiekėjas nesilaiko aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, nustatytų ES ir nacionalinėje teisėje, kolektyvinėse sutartyse ir VPĮ 5 priede (PĮ 7 priede) nurodytose tarptautinėse konvencijose. Ši nuostata yra skirta įgyvendinti VPĮ 17 straipsnio 2 dalies 2 punkte (PĮ 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte) įtvirtintus pagrindinius viešųjų pirkimų principus.

Šiomis nuostatomis siekiama įgyvendinti socialinius aspektus pirkimuose tiek nacionaliniu, tiek ES lygmeniu. Svarbu, kad VPĮ 57 straipsnio 3 dalies 2 punkte (PĮ 66 straipsnio 3 dalies 2 punkte) bei atitinkamai VPĮ 17 straipsnio 2 dalies 2 punkte (PĮ 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte) nurodytų imperatyvių normų pažeidimu laikomi ne tik pažeidimai, kurie buvo padaryti ES teritorijoje, bet ir kitose, ne ES valstybėse.

VPĮ 45 straipsnio 2 dalyje (PĮ 58 straipsnio 2 dalyje)¹³ įtvirtinta galimybė pirkimo vykdytojams nesudaryti pirkimo sutarties su tiekėju, pateikusiu ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pagal pirkimo vykdytojo nustatytus pasiūlymų vertinimo kriterijus, jeigu šio tiekėjo pasiūlymas neatitinka aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, nurodytų VPĮ 17 straipsnio 2 dalies 2 punkte. VPĮ 45 str. 2 d. (PĮ 58 str. 2 d.) suteikta galimybė taikoma išimtinėmis aplinkybėmis, kurios paaiškėjo pirkimo procedūrų vykdymo metu.

¹² VPĮ 57 straipsnis. [Neįprastai maža pasiūlyta kaina – Viešųjų pirkimų tarnyba \(vpt.lt\) / PĮ 66 straipsnis. Neįprastai maža pasiūlyta kaina](#)

¹³ VPĮ 45 straipsnis. [Tiekėjo ir jo pateiktos paraiškos ir pasiūlymo vertinimo bendrieji principai – Viešųjų pirkimų tarnyba \(vpt.lt\) / PĮ 58 straipsnis. Tiekėjo ir jo pateiktos paraiškos ir pasiūlymo vertinimo bendrieji principai](#)

Kvalifikacijos reikalavimai. Tiekėjų pašalinimo pagrindai

Tiekėjų kvalifikacijos reikalavimai nustatomi vadovaujantis VPĮ 47, 49, 50 ir 51 straipsnių nuostatomis, kuri taikoma kartu su PĮ 59 straipsnio 1 dalimi ir VPT patvirtinta [Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika](#). Tiekėjų pašalinimo pagrindai nustatomi vadovaujantis VPĮ 46, 50 ir 51 straipsniais. Nagrinėjant socialinius aspektus pirkimuose, tiekėjas pagal VPĮ 46 str. **privalo būti pašalinamas** iš pirkimo procedūros už:

1. prekybą žmonėmis, vaiko pirkimą arba pardavimą (VPĮ 46 str. 1 d. 7 p.);

2. įsipareigojimų, susijusių su mokesčiais, įskaitant socialinio draudimo įmokas, mokėjimu (VPĮ 46 str. 3 d.);

3. perkančioji organizacija bet kokiomis tinkamomis priemonėmis gali įrodyti, kad tiekėjas yra padaręs rimtą profesinį pažeidimą, dėl kurio perkančioji organizacija abejoja tiekėjo sąžiningumu (VPĮ 46 str. 4 d. 7 p.).

Taip pat tiekėjas **gali būti pašalintas** iš pirkimo procedūros, jeigu jis:

1. yra pažeidęs bent vieną iš VPĮ 17 str. 2 d. 2 p. nurodytų aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų (VPĮ 46 str. 6 d. 1 p.);

2. yra padaręs rimtą profesinį pažeidimą (**išskyrus** 46 str. 4 d. 7 p. nurodytą pažeidimą), dėl kurio pirkimo vykdytojas abejoja tiekėjo sąžiningumu ir šį pažeidimą gali įrodyti bet kokiomis tinkamomis priemonėmis. Šiuo pagrindu pirkimo vykdytojas gali pašalinti tiekėją iš pirkimo procedūros, jeigu nuo pažeidimo padarymo dienos praėjo mažiau kaip vieni metai (VPĮ 46 str. 6 d. 3 p.).

Svarstant tiekėjo pašalinimo klausimą, kai jis yra pažeidęs bent vieną iš VPĮ 17 str. 2 d. 2 p. (PĮ 29 str. 2 d. 2 p.) nurodytų aplinkos apsaugos, socialinės ir darbo teisės įpareigojimų, atkreipiamas dėmesys į¹⁴:

1. TDO 1930 m. birželio 10 d. konvenciją Nr. 29 dėl priverstinio ar privalomojo darbo.

2. TDO 1948 m. birželio 17 d. konvenciją Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo.

3. TDO 1949 m. liepos 1 d. konvenciją Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo.

4. TDO 1951 m. birželio 29 d. konvenciją Nr. 100 dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą.

5. TDO 1957 m. birželio 25 d. konvenciją Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo.

¹⁴ Ratifikuotos TDO konvencijos, <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/tarptautinis-bendradarbiavimas-ir-es/tarptautines-organizacijos/tdo/ratifikuotos-tdo-konvencijos>

6. TDO 1958 m. birželio 25 d. konvenciją Nr. 111 dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje.

7. TDO 1973 m. birželio 26 d. konvenciją Nr. 138 dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus.

8. TDO 1999 m. birželio 17 d. konvenciją Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti.

VPĮ 17 straipsnio 2 dalies 2 punkte / PĮ 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte minimi **socialinės ir darbo teisės įpareigojimai**, nustatyti Europos Sąjungos ir nacionalinėje teisėje, apima įpareigojimus darbo santykių/sąlygų, darbuotojų saugos ir sveikatos (toliau kartu – DSS), darbuotojų socialinio draudimo ir socialinės apsaugos, atstovavimo darbuotojų ir darbdavių interesams bei šių interesų ir bendrų sprendimų kolektyvinio gynimo, moterų ir vyrų lygybės dėl galimybių darbo rinkoje ir panašiose srityse.

Siekiant didesnio pirkimo socialinio poveikio, rekomenduotina vykdant SAP taikyti VPĮ 46 straipsnio 6 dalies 1 punkte nustatytą (neprivalomą) pašalinimo pagrindą.

VPT yra parengusi metodinę priemonę „[Tiekėjo pašalinimo pagrindų, kvalifikacijos, kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų vertinimo procedūrų vadovas](#)“. Šio procedūrų vadovo tikslas – padėti pirkimo vykdytojams atlikti procedūras, susijusias su pirkimo dokumentuose tiekėjams nustatytų tiekėjo pašalinimo pagrindų nebuvimo, atitikties kvalifikacijos reikalavimams ir (ar) kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų laikymosi patikrinimu.

SUTARČIŲ VALDYMAS

Plačiausias galimybes panaudoti socialinius kriterijus pirkimo vykdytojais turi sutarties sąlygose, ypač kai pirkimo vykdytojais, siekdami atitinkamų socialinių klausimų sprendimo, nori įtraukti į reikalavimus tam tikras tų klausimų sprendimo siekti padedančias sąlygas, kurios nėra tinkamos apibrėžiant technines specifikacijas bei pasiūlymų vertinimo kriterijus. Sutartyje turi būti nustatoma socialinių kriterijų įgyvendinimo ir tikrinimo eiga. Vien tik deklaratyvaus reikalavimo, jog tiekėjas laikosi socialiai atsakingos sutarties vykdymo sąlygos, neužtenka.

Pirkimo vykdytojo pareiga kontroliuoti, kaip tiekėjas laikosi savo įsipareigojimų, kuriuos nurodė teikdamas pasiūlymą, pavyzdžiui įdarbinti tam tikrą skaičių darbuotojų su negalia, įgyvendinti priemones, kuriomis siekiama skatinti lyčių lygybę, laikytis sąžiningos prekybos reikalavimų, nustatyti įsipareigojimus dėl sąžiningo darbo užmokesčio mokėjimo ir kt.

Svarbu:

- stebėti sutarties vykdymą bei joje numatytų socialinių kriterijų įgyvendinimą;
- gauti grįžtamąjį ryšį apie įvykdytos (vykdomos) sutarties rezultatą;
- analizuoti jau įvykdytų pirkimų rezultatus, atsižvelgiant į juos tobulinti pirkimo inicijavimo, dokumentų rengimo, procedūrų atlikimo ir sutarties vykdymo procesus.

Daugiau informacijos apie SAP rekomenduojamus aspektus ir jų taikymą galima rasti [Gairėse](#), [Europos Komisijos parengtame Socialinių aspektų įtraukimo į viešuosius pirkimus vadove](#) bei Europos Komisijos puslapyje¹⁵. Naudingų įžvalgų galima rasti Europos Komisijos paskelbtame gerosios praktikos rinkinyje¹⁶.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymu, mokėjimas laiku nustatytas kaip pareiga, kuri taikoma tiek sandoriams tarp pirkimo vykdytojų ir tiekėjų, tiek tarp pačių tiekėjų. Pirkimo vykdytojai turi užtikrinti greitą atsiskaitymą su savo tiekėjais, sumokėdami jiems per nustatytą terminą. Be to, per pirkimus pirkimo vykdytojai gali imtis tam tikrų veiksmų, siekdami padidinti greito atsiskaitymo su subtiekejais sutarties vykdymo metu tikimybę.

Vienas iš subtiekimų aspektų, turintis ekonominių bei socialinių padarinių, yra laiku atliekami pagrindinio tiekėjo mokėjimai (atsiskaitymai) subtiekejams. Vėluojantys mokėjimai subtiekejams gali turėti žalingą domino efektą, kuris gali sumažinti visos tiekimo grandinės atsparumą, nes mokėjimų vėlavimas persiduoda nuo vieno tiekėjo kitam. Greito atsiskaitymo skatinimas gali padėti išvengti šio efekto. Ruošiantis pirkimui bei rengiant pirkimo dokumentus svarbu apsvaistyti visus įmanomus mokėjimų (atsiskaitymų) scenarijus bei kaip būtų galima išvengti neigiamų padarinių, pavyzdžiui, nustatyti kaip būtų taikoma bendra arba solidarioji atsakomybė už sutartyje nustatytų socialinių įsipareigojimų pažeidimus (tarp pagrindinio tiekėjo ir jo subtiekejų ar jungtinės veiklos sutarties pagrindu veikiančių partnerių), o sutarties vykdymo metu stebėti, ar tokie pažeidimai nevyksta, o juos užfiksavus – taikyti sutartyje numatytas priemones.

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/tools-public-buyers/social-procurement_en

¹⁶ [Making socially responsible public procurement work - Publications Office of the EU \(europa.eu\)](#)

TEISMŲ PRAKTIKA

ESTT 2008 m. balandžio 8 d. sprendimas [byloje C-346/06, Dirk Rüffert v Land Niedersachsen, ECR I-01989](#)

Vokietijos perkančioji organizacija, pirkdama darbus, pirkimo dokumentuose iškelė sąlygą, kad tiekėjai turėtų mokėti savo darbuotojams, paskirtiems vykdyti sutartį, ne mažesnę darbo užmokestį nei nustatytas atitinkamoje, tame Vokietijos regione ir srityje galiojančioje kolektyvinėje sutartyje. Kai konkurso laimėtoji iš Lenkijos ėmus vykdyti sutartį jis buvo patrauktas baudžiamojon atsakomybėn dėl toje kolektyvinėje sutartyje nustatyto minimalaus darbo užmokesčio nemokėjimo, buvo kreiptasi į teismą, kuris, prašydamas prejudicinio sprendimo, iškelė klausimą ESTT: ar gali būti taikomos minėtoje kolektyvinėje sutartyje nustatytos sąlygos kitos valstybės narės subjektui, kuris, atsižvelgiant į ekonominę padėtį jo valstybėje, gali būti nepajėgus mokėti kolektyvinėje sutartyje nustatyto minimumo, taigi ar toks kolektyvinės sutarties taikymas nebūtų diskriminacinis ir ar juo nebūtų pažeidžiama laisvė teikti paslaugas. Pagrindu šiam iškeltam klausimui yra ne tik ES teisės aktuose įtvirtintų minėtų principų galimas pažeidimas, bet ir 1996 m. direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje, kurioje nustatyta, kad valstybė narė negali reikalauti, kad kitos valstybės narės ūkio subjektas mokėtų savo darbuotojams minimalų užmokestį, numatytą kolektyvinėje sutartyje, kuri nėra visuotinai taikoma. Taigi šioje byloje ESTT konstatavo, kad atsižvelgiant į tai, kad kolektyvinė sutartis nebuvo visuotinai taikomas teisės aktas bei neatitiko minėtoje direktyvoje nustatytų sąlygų, kada palankesnės kolektyvinėje sutartyje nustatytos sąlygos gali būti taikomos kitų valstybių narių ūkio subjektams, taip pat į tai, kad toks kolektyvinės sutarties nuostatų taikymas lemtų vieno iš ES veikimo principų – laisvės teikti paslaugas pažeidimą, ir pagaliau pastebėdamas, kad tokiu atveju 1996 m. direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje netektų savo prasmės, Vokietijos perkančioji organizacija, vykdydama darbų pirkimo procedūrą, neturėjo teisės kelti minėto reikalavimo. Pastebėtina, kad pirkimų vykdymo procedūrose iškelimas tam tikrų sąlygų, susijusių su darbuotojų apsauga, teisėtumas, atsižvelgiant į 1996 m. direktyvą dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje, yra įtvirtintas atskira nuostata 2014 m. direktyvoje dėl viešųjų pirkimų (taip pat buvo ir 2004 m. direktyvoje dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo). Taigi nors iš esmės 2014 m. direktyvoje dėl viešųjų pirkimų visur pabrėžiamas bendras suderinamumo su ES teise reikalavimas taikant socialinius ir aplinkosauginius aspektus pirkimuose, minėtai komandiruotų darbuotojų klausimus

reguliuojančiai direktyvai skiriamas atskiras pabrėžtiną dėmesys. *Rüffert* byloje priimtas ESTT sprendimas susilaukė nemažai prieštarų vertinimų. ESTT, konstatuodamas, kad byloje nėra aplinkybių, leidžiančių manyti, kad viešajame sektoriuje statybų srityje dirbantys darbuotojai yra reikalingi atitinkamos apsaugos, kuri nėra būtina privataus sektoriaus darbuotojams, leidžia interpretuoti šį argumentą taip, kad galbūt iškilus panašiai situacijai ateityje, kitoje byloje tokios aplinkybės galėtų egzistuoti, į jas būtų atsižvelgiama ir sprendimas galėtų būti kitoks. Įvairūs autoriai taip pat aptaria galimą bylos sprendimo poveikį reikalavimams, susijusiems su kitomis darbo sąlygomis, taip pat iš esmės kitokio pobūdžio reikalavimams. Jų nuomone, sprendimas neturėtų riboti kitų reikalavimų įtraukimo į viešąsias sutartis, nes yra aktualus tik 1996 m. direktyvos dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje kontekste. Tokią išvadą galima daryti atsižvelgiant į tai, kad ESTT savo argumentacijoje rėmėsi pagrinde minėta direktyva, ir nepateikė jokios nuorodos į aktualius ES viešųjų pirkimų teisės aktus. Taigi kitais atvejais reikalavimų teisėtumas greičiausiai būtų sprendžiamas atsižvelgiant į atitinkamus, tiems atvejams taikytinus teisės aktus ir jų nuostatas. Taigi *Rüffert* sprendimas yra labai svarbus situacijoms, patenkančioms į 1996 m. direktyvos dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje sritį, tačiau, darytina išvada, kad kitais atvejais ESTT remtųsi ne tik antrinės ES teisės aktais, bet atsižvelgtų ir į pagrindinius principus bei politinius tikslus, tokius kaip kuo aukštesnių darbuotojų sąlygų standartų užtikrinimas, net jei tai galėtų būti kliūtimis prekybai, tačiau paskutinis teiginys vis tik negali būti laikytinas visiškai neabejotinu, nes tiek 2014 m. direktyvoje dėl viešųjų pirkimų, tiek ESTT praktikoje, ne kartą ypač akcentuojama pagrindinių ES laisvių įgyvendinimo svarba ir pabrėžiama, kad perkančiųjų organizacijų nustatomos sąlygos neturėtų tam kliudyti.

Nord Pas de Calais byla. ESTT 2000 m. rugsėjo 26 d. sprendimas [byloje C-225/98, Commission of the European Communities v French Republic, ECR I-07445](#)

Aptartosios *Rüffert* bylos kontekste paminėtinas dar vienas ESTT sprendimas. Tai – sprendimas Nord Pas de Calais byloje. Šioje byloje Prancūzijos perkančioji organizacija, paskelbusi konkursą darbų pirkimui, kaip vieną iš pasiūlymų vertinimo kriterijų nurodė darbo neturinčių asmenų įdarbinimą, kaip kovos su bedarbyste priemonę. Europos Komisija, ginčydama šią sąlygą, rėmėsi Beentjes byla, kur ESTT, Europos Komisijos teigimu, išaiškino, kad ilgai darbo nerandančių asmenų įdarbinimas yra leistina kaip sutarties įvykdymo sąlyga, bet ne kaip dalyvių pašalinimo iš konkurso

kriterijus. ESTT argumentavo savo sprendimą atmesti Europos Komisijos skundą tuo, kad Beentjes byloje kriterijus buvo panaudotas argumentuoti dalyvio pašalinimą iš konkurso. Prancūzijos perkančioji organizacija taip pat paaikšino, kad šioje byloje ilgai darbo nerandančių asmenų įdarbinimas buvo pasirinktas būtent pasiūlymų vertinimo kriterijumi, ir ne lemiamu, o tik papildomu. Vis dėlto Europos Komisijos teigimu, minėta sąlyga negalėjo būti pasirinkta pasiūlymų vertinimo kriterijumi, remiantis tuo, kad pasiūlymus vertinti perkančioji organizacija nusprendžia remdamasi ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo (kurį gali sudaryti įvairūs vertinamieji kriterijai) kriterijais. ESTT atmetė ir šį teiginį, konstatuodamas, kad perkančiosios organizacijos gali pasiūlymų vertinimo kriterijais rinktis ir kovos su bedarbyste priemones, jei tai yra suderinama su pagrindiniais ES teisės principais, pirmiausia – nediskriminavimo, taip pat – įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas. Kadangi Europos Komisija šioje byloje nepateikė jokių argumentų, dėl minėtų principų pažeidimo, o tik siekė pripažinti neteisėtą pasirinktą pasiūlymų vertinimo kriterijų, ESTT atmetė Europos Komisijos skundą, remdamasis tuo, kad bendras viešųjų pirkimų paskelbimo apie pasirinktą kriterijų reikalavimas buvo įvykdytas, o minėtų principų nepažeidimas Europos Komisijos skunde nebuvo kvestionuojamas. Taigi sugretinant Rüffert ir Nord Pas de Calais bylų sprendimus, matyti, kad ESTT skirtingose bylose gali skirtingai paskirstyti prioritetus, vienos teikti pirmenybę griežtoms antrinės ES teisės aktų nuostatoms (1996 m. direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje), kitose atsižvelgti į pamatinius principus bei į politinius ES tikslus, taip pat atsispindinčius principuose (siekti socialinės gerovės, aplinkosaugos tikslų).

VIDEO

Video medžiaga apie socialiai atsakingus pirkimus:
<https://www.youtube.com/watch?v=F4Ezf2Ub43U>.

TEISĖS AKTŲ, GAIRIŲ IR REKOMENDACIJŲ SĄRAŠAS

Pagrindinių teisės aktų, reglamentuojančių socialiai atsakingus pirkimus ir jų vykdymą, gairių ir rekomendacijų sąrašas:

Eil. Nr.	Teisės akto pavadinimas
1.	Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas ir komentaras
2.	Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektu, įstatymas ir komentaras
3.	Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas , kuriuo nustatomi viešosios informacijos rengimo ir platinimo reikalavimai, tame tarpe ir prieinamumo reikalavimai viešajai informacijai
4.	Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymas
5.	Lietuvos Respublikos gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų įstatymas (įsigalioja nuo 2025 m. birželio 28 d.)
6.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „ Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo “
	Gairių ir rekomendacijų pavadinimas
7.	VPT kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir jai pavaldžiomis įstaigomis, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba parengtos „ Socialiai atsakingų pirkimų gairės “
8.	VPT parengtas „ Tiekėjų etikos kodeksas “
9.	VPT parengtos „ Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo gairės “
10.	VPT parengtos „ Pasiūlymų vertinimas. Gairės “
11.	VPT parengtas „ Tiekėjo pašalinimo pagrindų, kvalifikacijos, kokybės vadybos sistemos ir aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų vertinimo procedūrų vadovas “

Dokumento versijos

Versija	Data	Pastabos, papildoma informacija
1.	2022-01-03	Pradinė dokumento versija.
2.	2023-03-31	Informacija patikslinta, atsižvelgiant į nuo 2023-01-01 įsigaliojusius VPI ir PI pasikeitimus bei Lietuvos Respublikos socialinių įmonių įstatymo pripažinimą netekusiu galios. Atliktos techninio pobūdžio korekcijos. Patikslinta dokumento versija.
3.	2024-01-02	Informacija patikslinta, atsižvelgiant į VPT kartu su kitomis institucijomis parengtas Socialiai atsakingų pirkimų gaires ir teisės aktų reikalavimų pasikeitimus. Patikslinta dokumento versija.
4.	2026-04-07	Informacija patikslinta, atsižvelgiant į VPT kartu su kitomis institucijomis parengtų Socialiai atsakingų pirkimų gairių atnaujinimus. Šis dokumentas